

Práce redaktora se zvukem a mikrofonem

Součástí televizní reportáže je kvalitní zvuk. Zvuková stránka je plnohodnotnou součástí audiovizuálního sdělení a nelze ji jako takovou stavět do stínu obrazových informací. Némé obrázky (pokud to není dramaturgickým a režijním záměrem) nebo nekvalitní a nesrozumitelný zvuk poškozují vnímání sdělení jako celku a divák může o toto sdělení ztratit aktuální zájem.

Zvukovou složku zpravodajské reportáže tvoří tři hlavní komponenty:

- 1) synchron a asynchron – mluvené slovo, **redaktor nebo respondent mluví v obraze, nebo je zvuk nahrán dodatečně v hlasatelně**
- 2) ruchy, tzv. „gerojše“ – autentické zvuky prostředí
- 3) hudba – buď jako součást zvukové kulisy prostředí nebo svébytný zvukový prvek

Synchronní zvuk je zvuk pořízený externím mikrofonem (za určitých podmínek i pevným mikrofonem, který je součástí kamery) a charakterizuje především výpovědi respondentů, rozhovor s redaktorem nebo i redaktora samotného – STUP.

Synchronní je proto, že je v přímém vztahu obrazového dění v reálném čase – to, co vidíme, souběžně i slyšíme.

Hlavním předpokladem kvalitního synchronního zvuku je kvalitní mikrofon a technické podmínky pro natáčení. V rozhovorech se používají zpravidla 2 základní typy externích mikrofonů.

1. Ruční mikrofon (handka)

„bezdrátový“ nebo kabelem pevně spojený s technikem a kamerou. **Používá se mikrofon s dynamickým systémem, má kvalitní zvukový příjem ve většině standardních prostředí jak v interiéru, tak v exteriéru. Díky své konstrukci dobře odfiltruje okolní hluk.** Redaktor drží mikrofon v ruce. Obvykle bývá při rozhovorech vidět i v obraze.

Používá se hlavně:

- při statických rozhovorech, kdy je respondent zakomponován v PD a je bez interakce s okolním prostředím
- na tiskových konferencích, kdy je umístěn před respondentem na stole
- při exkluzivních rozhovorech, kdy je součástí obrazu i identifikační logo televizní stanice
- při „skupinových rozhovorech“, kdy respondent odpovídá více novinářům najednou
- při běžných anketách na ulici
- při STUPECH redaktorů, kdy je žádoucí identifikace televizní stanice
- vždy, když jsou technické podmínky pro jiný druh mikrofonu nepřijatelné

+ velmi kvalitní zvuk

- je „součástí obrazu“ kdy může limitovat práci kameramana v kompozici záběrů

- může psychologicky negativně působit na osobní prostor respondenta

2. Klopový mikrofon - „klopák“ (bezdrátový nebo s kabelem)

Tento typ mikrofonu má kondenzátorový systém, zvolit můžeme kulovou i ledvinovou charakteristiku. Za vhodných podmínek a správném použití podává kvalitní zvukový příjem. Je to malý mikrofon velikosti pecky a bývá umístěn speciální klipsou ke klopě, či jiné součásti oděvu respondenta nebo redaktora.

Používá se hlavně:

- při statických rozhovorech, kdy je respondent komponován i v širším záběru /PD/-PC-C a v obraze je vidět vztah respondenta k prostředí
- při dynamických rozhovorech, kdy je respondent v interakci s prostředím a prostředí hraje důležitou součást v rozhovoru. Kameraman má tak možnost reportážním způsobem reagovat na situaci a lépe ilustrovat vzájemnou souvislost mezi respondentem a prostředím.
- při statických rozhovorech „na 2 kamery“
- při STUPECH redaktora, jak statických tak dynamických – když to technické podmínky dovolí

+ neruší v obraze

+ dává kameramanovi mnohem širší možnost obrazově pracovat jak s respondentem, tak i s prostředím a výpověď je tak autentičtější, a více odpovídá reportážní metodě práce

+ je připnutý nenápadně na respondentovi, redaktor může stát mimo „osobní prostor“ respondenta a „psychologicky ho neomezovat“.

+ při STUPECH dává redaktorovi možnost i neverbálního vyjadřování, což pozitivně působí na diváka

- jeho použití je omezeno na poměrně striktní technické a povětrnostní podmínky

- v exteriéru je vhodné použít ochranu proti větru (windschutz), která opticky mikrofon zvětší

- zachycuje zvuky z okolí více, nežli handka

- ve zvuku se rušivě projevují otěry mikrofonu o šaty nebo vlasy respondenta při špatném uchycení mikrofonu nebo při prudkých pohybech

Používání tohoto typu mikrofonu je v současné době zpravodajsky žádané vždy, když to technické a povětrnostní podmínky při natáčení umožňují.

Definitivní slovo pro užití tohoto mikrofonu má na základě znalosti techniky a podmínek na place technik, případně kameraman (pokud pracuje bez technika).

3. Směrový mikrofon – polopuška, bambus

Kondenzátorový mikrofon se směrovou charakteristikou, za určitých podmínek eliminuje zvuky okolního prostředí. Ne však tolik, jako handka. Poskytuje barevně velmi kvalitní zvuk, lepší než klopák. Jeho používání se vždy váže na třetí osobu ve štábu **a dobrou práci s mikrofonem**.

Používá se při všech shora uvedených situacích jako „klopák“, ale musí to umožňovat technické podmínky.

Obecně tedy platí:

- Pro snímání synchronního zvuku v reálném prostředí jsou dva limitující rušivé elementy - hladina přirozeného ruchu prostředí a vítr.
- Ruch lze eliminovat volbou charakteristiky mikrofonu a jeho umístěním co nejbližší zdroj (ústům mluvčího). Toto nejlépe splňuje handka.
- Vítr lze do jisté míry eliminovat protivětrnou ochranou (windschutzem)
- Volba způsobu ozvučení podléhá vždy externím vlivům a měla by být ponechána v kompetenci příslušného člena štábu (zvukař, technik, popř. kameraman je-li sám)

- Redaktor by měl před natáčením seznámit štáb s dramaturgickým záměrem natáčení (rychlá zpravodajská práce, koncipovaná reportáž nebo publicistika atd.)
- Host by si sám neměl držet mikrofon – handku s logem ČT. Mohl by být divákem zaměněn za redaktora a jeho soukromé názory pak považovány za stanovisko redakce
- V případě, že nelze umístit mikrofon před hostem na stojanu a klopák nelze použít kvůli ruchu v okolí, měl by být host poučen, jak držet mikrofon a odstranit logo ČT

Asynchronní zvuk

je vlastně slovo redaktora (dříve komentář) kterým spojuje celou reportáž. Bývá pořizován ve zvukovém studiu na kvalitní pevně ukotvený studiový mikrofon, zpravidla po natočení reportáže a před její kompletací.

Přirozený zvuk z prostředí „gerojš“

je součástí obrazového záznamu kamery a je permanentně automaticky pořizován na pevně zabudovaný mikrofon kamery při jejím spuštění. Mikrofon je konstrukčně přizpůsoben spíše směrovému snímání. (typově je to vlastně také synchronní zvuk). Zaznamenává originální atmosféru daného prostředí a je základní zvukovou kulisou obrazového sdělení. V mimořádných situacích - vypjatá atmosféra, okamžitá a emotivní reakce respondenta, velmi nosný zvuk probíhající akce - lze použít tento zvuk ve funkci hlavní zvukové stopy nebo plnohodnotného synchronu. Na diváka působí mimořádnou autenticitou a bezprostředností, je kořením reportáže (zvukový „detail“). Neměl by být využíván samoučelně - zvuk „pro zvuk“ ale vždy s ohledem na sdělnost akce ve vztahu k divákovi.

Hudba, či hudební motivy

se ve zpravodajských materiálech zpravidla neobjevují. Výjimkou jsou zvukové předěly a znělky ze studia. Mimořádně může být součástí reportáže hudba - pokud je součástí autentického děje např. divadelní představení, či koncert. V mimořádných situacích může být ve zvukové stopě zpravodajského příspěvku užito i ticho např. v nekrologu.